

[Brixtofte]

mindre erhvervsdrivende, som vi ellers i deres principprogrammer og andre steder læser meget om at de har noget tilovers over for.

Men mens vi venter på, at de radikale måske kan skifte holdning på dette område, må vi sige, at der dog er håb om, at der bliver et flertal på området, og så kunne det jo være, at det til allersidst gik på samme måde, som da vi sidste gang diskuterede forholdet imellem, hvordan selvstændigt erhvervsdrivende og lønmodtagergrupper er stillet, nemlig at det til allersidst bliver vedtaget, måske bare som led i et generelt lovforslag, for det var nøjagtig det, der skete på dagpenge- og barselorlovsområdet. Jeg kan sige til hr. Ole Thomsen, at det, der skete, var, at venstre fremsatte et lovforslag, der gik ud på at skabe ligestilling på barselorlovsområdet for de selvstændigt erhvervsdrivende, men det blev afvist af socialdemokratiet. Først da man senere kunne lave en generel forbedring, var der plads til også at gennemføre ligestilling. Som jeg tidligere har sagt, var jeg tilfreds med, at socialdemokratiet gik med til det. At vi andre, fordi der var tale om en generel udvidelse af udgifterne, ikke kunne stemme for, er en anden sag. Men det er ganske urimeligt at fremstille det, som om venstre var imod en ligestilling dengang, for som hr. Ole Thomsen udmærket ved, var det venstre, der netop hårdest slog på, at der skulle gennemføres en sådan ligestilling, og kun ikke kunne medvirke, fordi de samlede udgifter ved det forslag blev meget store.

Der er således håb om, at dette meget fornuftige forslag bliver gennemført før eller siden.

Inge Krogh (KrF):

Jeg må henlede opmærksomheden på, at det selvfølgelig må være efter 1982, ligesom jeg må erindre om, at der i oktober 1978 blev ventet på venstre, idet venstre ikke var med i dette forslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Ove Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af en jordbrugerfond.

[Af Bjørn Poulsen (SF) m. fl.]

(Beslutningsforslag nr. B 45. Fremsat 25/11 80).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 13 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

13) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om andelsforeningsejede landbrug, andelsbrug og produktionskollektiver.

[Af Bjørn Poulsen (SF) m. fl.]

(Beslutningsforslag nr. B 46. Fremsat 25/11 80).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Landbrugsministeren (Poul Dalsager):

Socialistisk folkeparti har fremsat forslag til folketingsbeslutning for det første om oprettelse af en jordbrugerfond. Fonden skal dels yde lån til nyetableringer og driftsudvidelser, dels opkøbe landbrugsejendomme med henblik på bortforpagtning. Forslaget er begrundet med de øjeblikkelige finansieringsmæssige problemer i landbruget.

Jeg er naturligvis enig i, at der er opstået en alvorlig økonomisk situation for en del især yngre landmænd, og regeringen har da også allerede gennemført en række hjælpeforanstaltninger. Jeg tænker her på gældssaneringsloven og rentetilskudsloven, som begge har sigtet på at hjælpe de landmænd, der har foretaget store investeringer i den animalske produktion de seneste år. Som bekendt forhandles der netop nu med landbruget om forbedringer af disse allerede gennemførte ordninger.

[Landbrugsministeren]

Dansk landbrug har opnået et meget højt stade, og jeg mener derfor ikke, at man pludselig, fordi der opstår vanskeligheder for visse grupper af landmænd, skal forkaste selvejet som den fremherskende besiddelsesform.

I øvrigt må jeg nære betænkeligheder ved mere omfattende fondsopkøb af landbrugsjendomme. Jeg tænker her på de store kapitaler, der vil blive frigjort med inflationsfremmende virkninger, og på risikoen for, at prisskruen på ny vil blive sat i gang på landbrugsjord. Vi kender dette fænomen fra større kommunale opkøb af landbrugsjord.

Forslagsstillerne forestiller sig jordbrugsfonden finansieret ved obligationsudstedelse, med provenuet af kapitalvindingsskatten, en værdistigningsafgift på landsbrugsjord, samt bl. a. med de midler, staten i dag eventuelt anvender på at forbedre landbrugets struktur. Forslagsstillerne synes ikke at have overvejet virkningerne af en sådan statsfond på kapitalmarkedet, herunder obligationsmarkedet.

Deres forslag vedrørende finansieringsmåden synes heller ikke realistisk. Det forekommer mig i hvert fald ikke velovervejet at foreslå fonden finansieret bl. a. med penge, der nu udbetales til strukturforbedrende formål i landbruget. Også fremover vil der være brug for støtte til disse formål.

En finansiering med skatteindtægter, der hidtil er tilfaldet de offentlige kasser, må medføre, at der skal spares på andre områder, medmindre man da ønsker en stigning i skattetrykket. Det fremsatte forslag vil formentlig desuden rejse en række juridiske problemer, som jeg ikke på nuværende tidspunkt kan tage stilling til.

Forslaget vedrørende oprettelse af andelsjede landbrug er jo nært forbundet med forslaget om oprettelse af en jordbrugerfond og er derfor også omfattet af mine betænkeligheder.

Dette vil imidlertid ikke sige, at jeg er modstander af andelsbrug som sådanne. Jeg erindrer om, at jeg i 1978 nedsatte et udvalg netop til at overveje alternative besiddelsesformer i jordbruget. Udvalget indstillede bl. a., at der forsøgsvis blev åbnet mulighed for andelsbrugs etablering i landbruget. Jeg har allerede fulgt udvalgets indstilling op i cirkulæret om landbrugslovens administration og i det forslag til ændring af loven om udlån til yngre jordbrugere, som jeg for nylig fremsatte i folketinget.

For tiden overvejes det desuden i landbrugsministeriet, om der er grundlag for at tilpasse den øvrige støttelovgivning, så den kommer til at omfatte også andelsbrug. Det er dog mit indtryk, at interessen for sådanne ejerformer hidtil har været begrænset. Men jeg er selv positivt indstillet over for eventuelle ønsker i så henseende og vil meget gerne medvirke til, at de kan gennemføres.

Ervin Jensen (S):

De to foreliggende forslag har til formål dels at få oprettet en jordbrugerfond til ny- og refinansiering i landbrugs- og gartnerierhvervet, dels at åbne mulighed for 3 typer af andelsejede landbrug, nemlig andelsforeninger, andelsbrug og produktionskollektiver.

SF fastslår i sit forslag, at en stor del af erhvervets nuværende problemer kan henføres til den skæve indkomstudvikling igennem den enkelte landmands livsforløb og til, at kapitalbehovet i erhvervet er for stort, fordi generationsskiftet betyder en udtømming af kapital.

Vi erkender fra socialdemokratiets side, at SF her peger på nogle af de principielle problemer i landbrugserhvervet, og vi må vel nok også erkende, at SF til en vis grad har ret i sin analyse af problemernes baggrund.

Det er i denne forbindelse værd at hæfte sig ved, at vi ofte, når vi drøfter landbrugspolitik og forholdene for landbrugserhvervet, får at vide, at vi i Danmark ikke har givet landbrugserhvervet samme muligheder, som man har gjort f. eks. i Holland. Man glemmer i den forbindelse at oplyse, at 45 pct. af det hollandske landbrugsareal drives af forpagtere; i Danmark er der kun tale om ca. 5 pct. Forholdet er jo det, at man inden for dansk landbrug ikke ønsker at ændre ved selvejet som det bærende element i landbruget. Det har socialdemokratiet taget til efterretning, og vi formulerer også vores synspunkter ud fra dette faktum.

Isoleret set kan SFs forslag se rigtigt ud. Men man må se forslaget i sammenhæng med den samlede samfundsøkonomiske situation. F. eks. vil overførsel af provenuet fra kapitalvindingsskat, forslaget om en værdistigningsafgift, provenuet fra statsgrundskyld og de eksisterende landbrugsstøtter jo betyde, at der bliver tab i statens indtægter, der jo skal ind på en eller anden måde. Eller også må konsekvensen være, at der skal ske en

[Ervin Jensen]

yderligere beskatning af landbrugerhvervet, og det er vel nok ikke det, der er mest brug for i dag.

Man må også konkludere, at SF med sit forslag til en vis grad vil sætte folketingets muligheder for at have indflydelse på landbrugspolitikken ud af kraft, da den foreslåede fondsbestyrelse jo overtager dispositionsretten.

Det betyder efter vor opfattelse, at vi som folketing fralægger os muligheden for at styre udviklingen og bl. a. herigennem sikre, at de offentlige ressourcer, som stilles til rådighed for landbrugerhvervet, primært anvendes til de grupper, som har den samfundsmæssigt mest gavnlige produktion. For man tænker sig vel ikke, at den foreslåede bestyrelse skal have indflydelse på, hvilken produktionsform der skal være på de enkelte bedrifter, hvor man enten får lån, eller som drives ved forpagtning?

Der er ingen grund til at tage nogen større debat om forslaget om andelsejede landbrug, for en stor del af det foreslåede er allerede muligt i dag, men lad mig dog alligevel nævne socialdemokratiets holdning.

Vi erkender og accepterer, at selvejet er den dominerende ejerform, og det vil den nok fortsætte med at være, men vi mener, at der selvfølgelig skal være muligheder for andelsforeninger, andelsbrug og produktionskollektiver. Men forudsætningen må være, at de krav om uddannelse og landbrug som hovederhverv m. m., som stilles til selvejende landmænd, også stilles til denne driftsforms udøvere. Det må ikke kunne udvikle sig derhen, at andelstanken bliver en mulighed for at undgå disse krav.

I det hele taget er beslutningsforslaget mere udtryk for SFs ideologiske holdning end for evnen til at skaffe rimelige forhold for de eksisterende og kommende landmænd. En ideologisk debat kan være meget spændende, men efter vores opfattelse lindrer den ikke på de eksisterende problemer.

Øllgaard (V):

Det er en stor, stor fejltagelse at tro, at dette SF-forslag i sig selv skulle være dækkende som en langsigtet løsning på landbrugsøkonomiske problemer. Forslaget bygger på den fundamentale fejltagelse, at det er selvejet i dansk landbrug, der er årsag til den

katastrofale situation, som meget store dele af dansk landbrug befinder sig i.

Årsagen til de økonomiske problemer er aldeles ikke selvejeformen. Årsagen er derimod, at erhvervet er presset så hårdt med omkostninger og renter, at indtjeningen fra specielt husdyrhold har været alt for ringe gennem en årrække.

Yderligere er erhvervet gennem en hård beskatning – i denne sammenhæng må man nævne først og fremmest beskatningen af generationsskiftet, men også beskatningen af produktionsjorden m. v. – blevet tappet for alt for meget af den indtjening, som der trods alt var. Men at man ikke vil give selvejet de rette arbejdsbetingelser, beviser jo på ingen måde, at selvejet ikke duer mere. Det må ligge uden for enhver diskussion, at selvejet gennem generationer har været et stort gode for såvel landmandsfamilierne som for det danske samfund, såvel i økonomisk som i folkelig forstand, og det er for venstre helt givet, at selvejet i landbruget også i fremtiden vil kunne være af overordentlig stor værdi som den dominerende ejerform, hvis vel at mærke selvejets arbejdsbetingelser ændres og forbedres meget væsentligt.

Det er klart nok, at under de nuværende betingelser kan selvejet ikke i længden fungere. Skal selvejet fortsat være bærende i dansk landbrug med al den værdi, det har efter vores mening, må der for det første skaffes forståelse for, at den kapital, der er bundet i øvrigt i et hvilket som helst produktionsapparat, ikke har noget som helst odier over sig, tværtimod. Men den forståelse for kapital, der er bundet i produktionsapparatet, har mennesker, som har skrevet et forslag som dette SF-forslag, ikke.

For det andet må der for at opretholde selvejet enten skabes forståelse for, at landmændene må kunne oparbejde og eje en kapital, eller/og landmændene må have adgang til at låne rimeligt billig kapital i fornødent omfang. Det er naturligvis to nødvendige forudsætninger for selvejet, og i venstre mener vi bestemt, at der endnu er gode muligheder for at genskabe sunde arbejdsbetingelser for selvejet, herunder muligheder for at genskabe sunde både eje- og låneforhold.

Venstres mange forslag til en ændret politik, hvad angår hele den økonomiske politik,

[Øllgaard]

erhvervs-, skatte- og landbrugspolitik m. v., ligger til folketingets disposition, og det er i disse forslag, nøglen til genrejsning af dansk landbrug ligger. Nøglen ligger ikke i SFs forslag, tværtimod.

Jeg vil godt anføre, at jeg finder det lige-frem angribeligt, at SF forsøger at udnytte landbrugets nødsituation til at forfølge ideologiske, teoretiske mål. Det er angribeligt, fordi jeg tror, at en hel del landmænd formentlig for tiden vil føle sig fristet til at kvitte deres ejerskab for at gå over i en eller anden lønmodtagsituation. Naturligvis vil en del landmænd føle den fristelse, så byrdefuldt og tilsyneladende udsigtsløst som selvejet kan forekomme at være for tiden. Men den konsekvens, SF her søger at drage af de aktuelle tilstande, er fundamentalt forkert, og det vil efter vores bestemte opfattelse både for den enkelte landmand og for samfundet være en meget dårlig udgang at gennemføre det foreliggende forslag.

Om selve forslaget skal jeg herefter ikke føje meget til, men dog anføre, at såvel forslag som bemærkninger er præget af løse formodninger om, at alle problemer løses, hvis den SF-ideologi, forslaget er udtryk for, bliver realiseret.

Jeg vil endvidere anføre, at højrenteproblemerne først og fremmest er forbundet med husdyrproduktionen, og det er de, fordi omkostningerne ved investeringer i og drift af bygninger, løsøre, besætning m. v. er så voldsomme, som tilfældet er. Men disse hårde kendsgerninger går SF-forslaget let henover.

Må jeg endelig anføre, at landbrugets problemer først og sidst består i, at det danske rente- og omkostningsniveau er højere end rente- og omkostningsniveauet i vores konkurrentlande, og heller ikke det kæmpeproblem anfægter SF-forslaget, tværtimod.

Om beslutningsforslag nr. B 46 skal jeg på vegne af vores ordfører, hr. Henrik Toft, blot i forlængelse af det, jeg allerede har sagt, anføre nogle få betragtninger. Venstre er absolut velvillig over for et betydeligt antal dispensationer til folk, der ønsker at forsøge sig med andelsformen i primærlandbrugsproduktionen, og det er den praksis, vi har nu. Vi mener, at er der folk, som føler lyst og trang til at prøve den form, så for vores skyld gerne i et betragteligt antal, når de pågældende gør forsøget på eget ansvar

og uden at blive væsentligt favoriseret. Men dispensationsadgangen er der jo, og vi ser derfor ingen aktual anledning til at ændre gældende lovgivning.

Jeg vil også godt i denne sammenhæng anføre, at vi da til enhver tid gerne vil drofte ejerformer i dansk landbrug, men vel at mærke ikke i sammenhæng med den aktuelle krise i landbruget, for den har helt andre årsager end ejerformen. Den aktuelle landbrugskrise er en sag for sig, og ejerformerne er en anden sag for sig.

Vi har i venstre stor sympati for spredning af ejendomsretten, og derfor er der nær sammenhæng mellem venstretankegange og andelsbevægelsestankegange, men det betyder ikke automatisk, at andelstanken egner sig på alle tænkelige områder. Jeg tror for mit vedkommende ikke, at den egner sig særlig godt i primærproduktionen, men som sagt, er der nogle, der har lyst at prøve, så er vi med på at give et betragteligt antal dispensationer. Men vi ønsker ikke i venstre at medvirke til at favorisere andelsbrug i primærproduktionen af ideologiske grunde, således som SFs forslag jo lægger op til.

Vi finder i øvrigt ikke, at valget vedrørende dansk landbrug i dag består i et valg mellem forskellige ejerformer. Vi mener, at valget står mellem, om vi vil have et landbrug, et eksportlandbrug, overhovedet eller ej. Hvis vi vil bevare et eksportdygtigt landbrug, så består folketingets opgave i at nedbringe rente- og omkostningsniveauet meget kraftigt. Endelig finder venstre, at selvejeformen som den helt dominerende ejerform på en og samme tid er langt den bedste ejerform i Danmark, og derfor afviser vi såvel SFs beslutningsforslag nr. B 45 som beslutningsforslag nr. B 46.

Grove (KF):

Man har det indtryk, at nu skal landbrugs-krisen bruges til at ødelægge selvejet i dansk landbrug. Nu skal dansk landbrug socialiseres gennem en kollektiv front, og dermed skal vi have indført østlandenes kollektive landbrug med deres ineffektivitet. På lang sigt vil det meget hurtigt føre til, at forbrugerne her i Danmark også skal til at stå i kø efter fødevarer, som man gør i østlandene.

SFs forslag lægger også op til, at de etablerede landmænd, der endnu kan klare sig selv, i solidaritetens navn skal pålægges eks-

[Grove]

tra skatter til en indkomstudligning, jordbrugerfond, som SF foreslår. Det er helt sikkert en hurtig vej til at ødelægge den halvdel af dansk landbrug, der endnu kan klare sig selv, men det sker selvfølgelig i den hellige solidaritets navn og bygger godt og effektivt på misundelsesprincippet, som altid kan bruges til at ødelægge ethvert privat initiativ.

SFs forslag kunne måske, som det før er sagt, få de unge landmænd, der er i klemme, til at tro, at det var lykken for dem, og det blev også nævnt bl. a. fra socialdemokratiets side, at en forpagtertilværelse i Holland er lykken.

Jeg tror, man skal være meget forsigtig med at tro, at det at have forpagtere er nogen som helst lykke for dansk landbrug. Jeg mener, at det i allerhøjeste grad er bygningsinvesteringer, maskininvesteringer og besætningsinvesteringer, der er så store, at den høje rente ødelægger dansk landbrug. Man hører ofte, at det ville hjælpe betydeligt på dansk landbrug, hvis jordprisen blev lidt lavere. Jeg vil næsten vove at påstå, at hvis man gav en ung landmand 50 tdr. land, men samtidig stillede den fordring, at han skulle sætte et effektivt animalsk produktionsapparat op, så ville han ikke kunne få det til at løbe rundt.

Vi så det tydeligt i det eksempel, der var i TV for nylig, hvor en landmand, hvis ejendom nu går til tvangsauktion, havde købt denne ejendom til 400.000 kr., men gennem investeringer var gælden nået op på 4 mill. kr., og derfor kunne han ikke klare sig længere. Det var ikke købsprisen, der slog den mand ud, men det var de dyre investeringer. Efter at han havde foretaget disse investeringer, steg renten kolossalt højt, og det er den egentlige årsag til, at dansk landbrug ikke kan klare sig i dag.

Fra konservativ side ønsker vi helt klart at gå den modsatte vej, og det har vi jo peget på gang på gang. Vi mener, udviklingen inden for landbruget med særskatter og restriktioner med al tydelighed viser, at det ikke er den vej, man skal gå, hvis man vil løse landbrugets krise, og jeg mener, vi har fået ret i det. Alene antallet af tvangsauktioner beviser det tydeligt.

Nej, vi skal tilbage og gøre landbruget til et frit erhverv, så der igen kommer optimisme i det. Investeringerne og eksporten vil så stige, og det vil være til gavn for os alle sam-

men. Men det kræver samtidig, at vi får en bedre økonomisk politik i dette land, så vi får renten ned på et fornuftigt niveau.

Man kan sige generelt, at dette forslag overhovedet ikke vil løse landbrugets problemer, og derfor vil jeg heller ikke gå ind i den diskussion, som det yderligere kunne rejse, for det er jo samtidig uigenomtænkt. Bare sådan et eksempel, at jordbrugerfonden skal ind efter kreditforeningen. Ja men hvad så med DLR? Bare tænk på administrationen: en jordbrugerfond med sekretær i samtlige amter. Jeg gad vide, hvor mange ansatte der skal til for at administrere det foretagende osv.

Jeg har nu indtryk af, at dette er et forslag, der kommer til at ligge i fred og ro i udvalget og aldrig kommer videre, så derfor kan det ikke betale sig at gå ind i den diskussion.

Om beslutningsforslaget om andelsbrug osv. vil jeg sige, at vi fra konservativ side følger de forsøg, der bliver lavet, med megen omhu, og vi har en afslappet holdning til, om selvejet skal bestå i, at nogle stykker går sammen og danner et andelsforetagende. Det eneste er, at vi mener, det skal være på lige vilkår, om man ønsker at være enejer eller man ønsker at gå sammen i andelsforetagender. Men vi følger de forsøg, der bliver lavet, og kan altid vende tilbage til dette område; derfor mener vi heller ikke, at det foreliggende forslag på nuværende tidspunkt skal fremmes.

Ernst Schmidt (FP):

Om de to forslag, der ligger på bordet her, kan jeg kort sige allerførst, at fremskridtspartiet ikke kan medvirke til gennemførelse af nogen af dem, og jeg skal også kommentere dem og sige, hvorfor vi ikke kan.

Jeg kan begynde med forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af en jordbrugerfond. Jeg synes dog, det er noget af det værste makværk, jeg har set. Jeg fatter ikke, at nogle, som vil udgive sig for at have forståelse på landbrug, kan komme med sådan noget. Jeg skal ikke gå i detaljer, enhver kan jo læse, hvad der står i det, men jeg kan da bare henvise til, at forslaget under punkt 6 siger: »Fonden skaffer i første omgang midlerne til udlån ved udstedelse af obligationer efter samme regler som realkreditobligationer. Derudover skal fonden have en række

[Ernst Schmidt]

egne indtægter, nemlig« – og så kommer der noget, som jeg synes er helt misvisende: »provenuet af kapitalvindingsskatten på landbrugsejendomme.« Og bagefter står der: »Provenuet af en værdistigningsafgift til afløsning af kapitalvindingsskatten i det omfang, værdistigningsafgiften stammer fra landbruget«.

Jeg mener ikke, at landbruget skal belemres hverken med kapitalvindingsskat eller værdistigningsafgifter. Lad nu det ligge.

Lad mig så gå over til det andet beslutningsforslag, nr. B 46, der drejer sig om andelsforeningsejede landbrug, andelsbrug og produktionskollektiver. Under punkt 1 står der: »Der åbnes mulighed for følgende tre typer af andelsejede landbrug:« Og så kommer der andelsforeninger, andelsbrug og produktionskollektiver. Her vil jeg da sige, at fremskridtspartiet vil overhovedet ikke lægge nogen begrænsninger i vejen for, hvad folk måtte finde på at gøre inden for landbruget. Det må de selv finde ud af. De skal ikke have ret mange begrænsninger, de skal ikke have ret mange restriktioner, de skal ikke have ret mange afgifter. De skal have lov til at arbejde med jorden og få mest muligt ud af det, og så skal de have en fortjeneste, for hvis ikke de har en fortjeneste, så holder de op med at drive landbrug.

Det skuffer mig da meget, at venstre kunne komme med en udtalelse om, at venstre ikke så nogen grund til at ændre den gældende lovgivning. Et frit landbrug, det står fremskridtspartiet for. Det stod den konservative ordfører også for. Men jeg kan forstå, at venstre synes, det bare er om at få nogle begrænsninger inden for landbruget, det har jeg haft indtrykket af flere gange; så må venstre jo finde ud af, hvad man vil med landbruget. Vi i fremskridtspartiet vil i hvert fald have et frit landbrug, der kan klare sig selv og tjene nogle penge derved, og af den grund bl. a. kan vi overhovedet ikke medvirke til disse forslag.

(Kort bemærkning).

Øllgaard (V):

Det er ikke, fordi der var nogen overraskelser i fremskridtspartiets ordførers indlæg ud over, at i længden virker det overraskende, at de overhovedet ikke hører efter, hvad vi siger, og hvad vi skriver, men argumenter

for noget, som de tror vi har sagt og skrevet. Det er lidt ubegribeligt, hvad det spil egentlig skal til for. Hvad er det, I har præsteret for at forfølge det mål, I hævder I har? Det er en inderlig ørkesløs afsporing af debatten hver eneste gang.

(Kort bemærkning).

Ernst Schmidt (FP):

Nu formoder jeg, der ikke skal åbnes for en større landbrugsdebat, men når der bliver spurgt direkte om, hvad fremskridtspartiet har præsteret, så må jeg da nok sige, at vi har desværre ikke haft flertal for det, vi har foreslået, men hr. Øllgaard ved jo ganske udmærket, hvordan vi stiller os både til kapitalvindingsskat, særskat og i det hele taget begrænsninger inden for landbruget. Det har vi haft masser af forslag om. Vi havde et forslag, der hed B 70, i sidste, eller var det forrige samling.

Rahbæk Møller (SF):

Jeg vil gerne indlede med et citat. Det er fra Landbrugsmagasinet, der udgives af Danske Husmandsforeninger, og det er fra nummeret den 11. december, fra lederen:

»Det er nok selve systemet med, at man lever fattigt og dør rigt, vi må se at få ændret, for det er næppe forkert at antage, at de unge ikke i længden vil slide et langt liv for kun i de senere år at kunne forme tilværelsen som andre medborgere.

Og skal man ændre systemet, må vi se på ejerformen, og det er som tidligere sagt på dette sted vor opfattelse, at selvejet, der reelt kun er en slags prioritetsbestyrer, generelt må opgives til fordel for et fælleseje ved etableringen af forstander Helge Drewsens gamle tanke om Andelsselskabet dansk Landbrug, hvor man sikrer landmanden brugsretten til jord og bygninger. Det kan diskuteres, om brugeren skal leje både jord og bygninger eller blot jorden, men det må afhænge af, om man kan hindre den almindelige jordspekulation overført på bygningerne, hvorved man reelt vil være lige vidt.«

Og lederen slutter:

»Ikke mindst vil spørgsmålet om generatonsskiftet i landbruget, hvor værdistigningerne i jord og ejendom bliver kapitaliseret og forsvinder ud af erhvervet med sælgerne – med etablering af AdL være løst på en god

[Rahbæk Møller]

måde – og forhåbentlig kan foruden køberne af landbrugsejendomme også sælgerne se det rigtige i, at man på denne måde afskaffer renteslaveriet i landbruget.«

Denne leder har fat i noget af det, der er hovedproblemet i landbruget i dag. Det har for så vidt altid været tilfældet, at man levede fattig og døde rig, men en lang række udviklinger i de senere år har gjort, at dette problem er vokset kraftigt. Jeg tænker på prisstigningerne på landbrugsejendomme og gennem 1970'erne, jeg tænker på det stærkt forøgede behov for investeringer, som de store produktioner skaber. I mange år klarede landbruget det ved løbende at belåne værdistigningerne, men da værdistigningerne så standsede, samtidig med at renten toppede, skulle det jo gå galt.

Det er også derfor, at de tiltag, der er taget indtil nu med gældssanering, rentetilskud osv., godt nok har lettet situationen noget, men ikke har løst problemet og ikke kan løse problemet fundamentalt. Der skal en eller anden langsigtet strukturændring til.

De forslag, vi fremlægger, er ikke så vidtgående som de visioner, den leder, jeg netop citerede, indeholdt. Det er der ikke noget mærkeligt i. Det er ikke folketingets opgave at opstille den endelige målsætning for dansk landbrug, men folketinget skal opstille nogle rammer, inden for hvilke landbruget selv kan forme udviklingen.

Vi er kommet med to forslag. Det ene drejer sig om en jordbrugerfond, og der er i det væsentlige tre elementer i den fond. Den kan yde billige indeksslån til nyetablerede. Den inddrager værdistigningerne, eller der kommer en værdistigningsafgift, hvis provenu indgår i fonden, og endelig er den demokratisk ledet og decentralt ledet af bestyrelser, der vælges af landmændene selv på amtsplan.

Tilsammen vil disse tre forslag, disse tre elementer, virke på den måde, at man løser det problem, jeg netop har nævnt. Man jævner den skæve indkomstfordeling ud, man fjerner det kapitaldræn fra landbruget, der sker ved generationsskiftet, og man sikrer, at landbruget bliver ledet af landbruget selv.

Vi har også lagt andre opgaver ind i denne jordbrugerfond. Der er et helt akut problem med de folk, der står og skal på tvangsauktion. Her er det væsentligt, at fonden kan gå ind og købe deres ejendomme og lade

dem fortsætte som forpagtere, ikke fordi det er nogen lykkelig løsning for de pågældende mennesker, men det er bedre, end at de helt skal mistes for landbruget. Det er klart en nødhjælp, men det er nødvendigt i situationen.

Endelig bør fonden kunne lede forsøg med økologisk rigtigt landbrug. Vi ved alle, hvor vigtigt det er, at landbruget kommer til at spille den rigtige rolle i den globale fødevaringssituation. Det kan være vanskeligt eller rettere sagt umuligt for den enkelte landbruger at indrette sin produktion økologisk, men dér vil netop en fond på rimelig vis kunne gå ind og sikre de eksperimenter, der er nødvendige.

Det andet forslag går på andelsejet landbrug, og det er af hensyn til de mennesker, som allerede nu ønsker at gå ind i tanker, som stadig væk er skitseret i den nævnte leder. Det er i høj grad grupper af yngre landmænd, der har disse tanker, og det er også nogle af de landmænd, der i dag er truet af krisen.

Vi skitserer tre former for andelsejet brug. Den ene er ikke særlig vidtgående. Det er andelsforeninger. Det er grupper af for så vidt selvstændigt drevne brug, som blot ejes af en andelsforening, og det vil sige, at der sker ikke andet i den forbindelse, end at man som sagt jævner generationsskiftet, men i øvrigt kører brugene på sædvanlig vis.

Så er der andelsbrug. Det er en mere vidtgående form, hvor et enkelt større brug køres i fællesskab af en række mennesker. Det har en række fordele. Det er op til de enkelte, om de synes, det er en fordel for dem at arbejde fælles eller at arbejde alene, men i hvert fald får de, der går ind i et fællesskab, de fordele, at de kan have mere fleksibel arbejdstid. De får mulighed for at tage fri en dag; det er næsten umuligt, hvis man står med et familiebrug. De får atter mulighed for en varieret produktion; familiebruget kan jo i dag ikke have både køer og svin, men større andelsbrug vil have mulighed for det og derved have et mere balanceret landbrug.

Endelig har vi nævnt muligheden for at oprette produktionskollektiver. Her vil jeg godt fremhæve, som der også står i forslaget, at disse kun bør kunne oprettes på dispensation. Det er ikke vores vision, at dette skal være et dominerende led i landbruget på længere sigt, det tror vi ikke er hensigtsmæs-

[Rahbæk Møller]

sigt. Men vi ved, der er grupper i dag, der har ønsket at etablere det, der har etableret den slags kollektiver, og det bør stadig væk være en mulighed, men som sagt en undtagelsesmulighed.

Vi påstår ikke, at vores forslag kan løse krisen, det kan de givetvis ikke; den er så dyb nu, at der også skal mere akutte tiltag til. Men vi tror, og vi ved, at akutte tiltag alene ikke holder, de skal gå sammen med langsigtede strukturreformer.

Dansk landbrug står i dag ved en korsvej. Selvejet i den nuværende form kan ikke fortsætte, og der er kun to veje at gå. Den ene er den, som de konservative har skitseret, hvor man leder bykapital ind i landbruget, den anden er den, som SF og progressive kredse inden for landbruget har skitseret, og som bevarer landbruget som et frit og selvhjulpent erhverv.

Janne Normann (RV):

Jeg vil gerne sige til hr. Rahbæk Møller om citatet fra Landbrugsmagasinet, at det med at leve fattig og dø rig er faktisk allerede en saga blott. Når vi undtager de store kornproducerende landbrug eller de meget veletablerede bønder, er det jo almindeligt, at man både lever og dør fattig, ikke mindst på grund af kapitalvindingskattens virkninger for de almindelige handler.

Jeg vil også gerne sige til venstre og konservative, at jeg kan ikke se, der er noget dælværdigt i at komme med forslag til løsning af et erhvervs krise, netop når dette erhverv er i en krisetid. Jeg vil snarere sige: skam få den, der ikke vil give sig af med landbrugets finansieringsproblemer i øjeblikket. Jeg synes ærlig talt heller ikke, det er så sært; det er da ikke noget, man kan bebrejde et parti, at de forslag, det kommer med, bygger netop på dette partis ideologi.

Men så vil jeg gerne tilføje, at jeg har heller ikke megen tro på, at de to forslag, vi behandler nu, kan løse problemerne. Det er finansieringen af landbruget i fremtiden, som er det store problem. Antallet af tvangsauktioner og regnskaberne, vi ser fra landbrugs-kontorerne, vidner jo i mærkbar grad om krisen. Vi har i det radikale venstre i princippet en udbredt velvilje over for tanken om en jordbrugerfond, men vore tanker går altså ikke i ret høj grad i samme retning som SFs;

vi nærer en udpræget skepsis over for den udformning, som ligger i forslag nr. B 45.

Beslutningsforslag nr. B 46 om andelslandbruget synes jeg at der er mange gode tanker i. Det er jo stadig væk spørgsmålet om kapitaltilførsel til landbruget, og da tror vi, at andelsbrug og produktionskollektiver er en god vej at gå. I det radikale venstre har vi også i nogen tid – og gør det fortsat – arbejdet intenst med at fremme mulighederne for andelslandbrug, og her skal man jo i særlig grad have opmærksomheden henvendt på andelsforeninger for de mindre landbrug inden for et geografisk afgrænset område.

Vi skal ikke forkaste selvejet, som fortsat gerne skulle være bærende, men vi skal på den anden side gerne se på nye muligheder for kapitaltilførsel til jordbruget, og det er med interesse, vi vil gå ind i en nærmere drøftelse omkring hele andelstanken.

Keld Albrechtsen (VS):

VS ser meget positivt på, at SF er fremkommet med nogle forslag på dette område, som også på vigtige punkter går i en retning, som vi synes er rigtig. Grundproblemet i landbruget er jo i høj grad det, at det drives på kapitalistisk vis, at profitmotivet har fået lov til at være afgørende; specielt i landbrugssektoren vil det altid medføre kriser. Det vil det også på alle mulige andre områder, hvor man producerer kapitalistisk, men specielt i landbrugssektoren vil det medføre kriser og dårligdomme, som man aldrig kommer ud af, så længe man opretholder det privatejede brug som grundlaget for landbrugsproduktionen.

Derfor er det udmærket, at der fra SFs side kommer nogle tanker om, hvordan man eventuelt kunne komme lidt væk fra den vej. Det, der er fremsat fra SFs side, er jo ikke noget, som afgørende bryder med kapitalismen; det er slet ikke noget, som fører landbruget over i det, der fra borgerligt hold her er betegnet som socialisering eller noget i den retning, det er der jo slet ikke tale om, og jeg kunne egentlig godt tænke mig, at man overvejede at gå videre – det er der selvfølgelig ikke så store muligheder for lige i øjeblikket – og prøvede at kigge på, om ikke den rigtige måde var den, at jorden simpelt hen under en eller anden form, som det også er tilfældet i dele af Holland, er offentligt

[Keld Albrechtsen]

ejet og der så foregår en eller anden form for forpagtning eller udlejning på fastsatte vilkår, således at man helt og fuldt slap uden om kapitaliseringsproblemerne.

Det, der ligger her, kunne være et lille skridt i den rigtige retning, og derfor ser vi grundlæggende positivt på det, der ligger bag de to forslag.

Vi ser også grundlæggende positivt på den tankegang, som ligger i en del af beslutningsforslag nr. B 45, nemlig det, der vedrører at tage disse store kapitalgevinster, som specielt er vokset kraftigt i 1970'erne som følge af EF-medlemskabet, men som altid vil være der under den produktionsform, landbruget har i øjeblikket, og inddrage dem på en eller anden måde for også ad den vej at muliggøre driften og skabelsen af kollektive brug og andelsbrug. Det er en tankegang, vi godt kan følge.

Vi er knap så begejstrede for andre dele af den konstruktion til en jordbrugerfond, som er fremlagt. Den lidt ØD-inspirerede udformning er vi lidt betænkelige ved, og der er også dele af finansieringen, vi er lidt betænkelige ved, f. eks. de mange landbrugsstøtteordninger, som lønarbejderne i øjeblikket finansierer. Dem har vi hele tiden været modstandere af. Vi mener ikke, at de skal indgå i finansieringen af landbruget. Derfor mener vi heller ikke, at de skal ind i en sådan fond.

Landbrugsministeren pegede på, at der i øjeblikket er nogle afgifter og skatter, som tilgår de offentlige kasser, og som vil komme til at mangle dér, hvor de i øjeblikket bruges, hvis de indgår i denne fond. Det er en ting, som jeg mener man bør kigge på. Man bør nok også kigge på, om fonden i det hele taget er stillet op på den rigtige måde, om ikke det at bruge disse kapitalgevinster til landbrugets generationsskifte kunne foregå på en mere hensigtsmæssig måde. Det er noget, vi meget gerne vil være med til at diskutere med SF under behandlingen af disse forslag.

Det andet forslag, nr. B 46, er vi uforbeholdt positive over for. Vi synes, det er en god idé, at man på denne måde giver mulighed for, at disse andelsbrug og produktionskollektiver virkelig kan komme til at fungere. De har meget trange kår under de nuværende forhold. Selv om man taler om dispensationsmuligheder fra borgerlig side, er realiteten den, at disse projekter, som kunne give

rimelige arbejdsforhold for dem, der arbejder i landbruget, og som kunne inddrages, som der peges på i SFs forslag, i en miljømæssigt mere rigtig indretning af landbrugsproduktionen, ikke kan udvikles med det nuværende system, heller ikke med de dispensationer, der er mulighed for.

Derfor er vi specielt positive over for forslag nr. B 46, og vi vil altså godt være med til at kigge på nogle punkter i forslag nr. B 45 under den fortsatte behandling af forslagene.

Flygaard (DR):

Det forekommer mig naturligt, at man i en periode, hvor et erhvervs økonomiske vanskeligheder er store, tager op til drøftelse, om der måtte ligge nogle muligheder politisk og økonomisk for at skabe bedre vilkår for det pågældende erhverv.

Ud over disse indledende principielle bemærkninger vil jeg gerne sige, at hvis man øjeblikkelig skal lette de økonomiske vilkår, landbruget i dag står over for, så kan man pege på en række tiltag. For det første ville en løsning af sambeskatningsproblemet måske løse nogle problemer for landbruget, selv om det ikke ville hjælpe hele landbruget; og hvis man gennemførte en renteskatteordning, kunne man komme videre ad den vej, der hed en løsning af landbrugets problemer, især for dem, der var uden indkomst. Endelig kan man pege på, at man måske kunne lette landbrugets problemer ved at indrømme driftskreditter i form af en prioritet op til den samlede jordværdi, hvis den kom til at indgå som en stedsevarende prioritet i det pågældende landbrug. Så havde man fundet en måde at hjælpe landbruget over en akut situation på.

Jeg skal derefter gå over til nogle kommentarer til de to beslutningsforslag, som foreligger fra SFs side.

Om forslaget til folketingsbeslutning om oprettelse af en jordbrugerfond vil jeg gerne sige, at retsforbundet er tilhænger af, at man søger at genindføre en ordning som den, man havde med den gamle statshusmandsbrugsordning. Den indeholdt mange positive elementer. Det er sådan set beklageligt, at de pågældende kredse mere foretrækker ordningen, når de økonomisk er i klemme, og mindre, når de økonomiske konjunkturer går opad.

[Flygaard]

Vi synes, at der er mange interessante og spændende træk i det forslag, der foreligger fra SFs side. Vi synes i princippet, at det er udmærket at få en sådan jordbrugerfond, som kan stille kapital til rådighed. Vi deler også den opfattelse, som kommer til udtryk i punkt 2, at lån bør ydes på indeksbasis. De betragtninger, der er gjort gældende i punkt 3, vedrørende forkøbsret i forbindelse med tvangsauktioner, har vi heller ingen kritiske bemærkninger til.

Det, der er anført i punkt 4, må vi nok stille os en lille smule tvivlende over for, eller skal vi sige: skeptiske over for. Det skyldes først og fremmest, at vi ikke igennem en sådan lovgivning ønsker at favorisere nogen former for landbrug på andres bekostning, og når man i den forbindelse nævner begrebet statstilskud, så må vi være mere end forbeholdne. Derimod synes vi, at der er nogle udmærkede formuleringer i punkt 5, men vi mener ikke, at man specielt skal sige, at det skal være til ét formål fremfor andre, hvad angår driftsformer. Også dér ønsker vi at understrege ligestillingen.

For så vidt angår punkt 6, der på mange måder er det centrale i forslaget, fordi det er et spørgsmål om, i hvilket omfang og på hvilken måde man er i stand til at tilvejebringe det fornødne provenu, er vi meget åbne over for nr. 1, for så vidt det drejer sig om den del af kapitalvindingsskatten, der måtte ligge på jorden. Til nr. 2 har vi ikke umiddelbart nogen bemærkninger. Det er sådan set det samme. Dér forudsætter vi også en værdistigningsafgift udelukkende på jorden. Nr. 3 har vi heller ikke nogen kritiske bemærkninger til, men selvfølgelig vil vi i det hele taget gerne i udvalget nærmere drøfte disse problemer.

Derimod må vi på samme måde som ordføreren for venstresocialisterne stille os noget skeptiske over for nr. 4. Vi mener ikke, det kan være rigtigt, at man inkorporerer en række støtteordninger i en sådan principiel stillingtagen til et stort erhvervmæssigt og for den sags skyld også samfundsmæssigt problem.

Af de fremsatte bemærkninger vil man måske kunne forstå, at for så vidt angår beslutningsforslag nr. B 45 er vi i det hele meget velvilligt indstillet. Der er enkeltheder, som jeg har peget på, vi ikke kan være med til, men vi er meget positivt indstillet over

for en række af de problemstillinger, som vi synes det er meget relevant man har trukket frem fra SFs side.

For så vidt angår beslutningsforslag nr. B 46 om andelsforeningsejede landbrug, andelsbrug og produktionskollektiver, skal jeg blot gentage, hvad jeg tidligere har gjort opmærksom på: vi synes, at enhver driftsform inden for landbruget – det gælder også andre steder – skal have sin chance, men vi ønsker ikke, at nogle former får fortrinsret fremfor andre. Det skal selvfølgelig være således, at hvis nogle vil drive det i form af andelsforeninger, hvis nogle vil drive det i form af andelsbrug, og hvis nogle vil drive det i form af produktionskollektiver, så skal det stå dem frit for. Vi finder det ikke tilstrækkeligt, at man kan klare det på en dispensation, for dermed antyder man sådan set, at disse driftsformer ikke er ligeværdige med andre driftsformer. Jeg vil da gerne føje til, at også retsforbundet i høj grad tror, at selvejte fortsat vil blive en fremtrædende og fremherskende form.

Endelig skal jeg føje til, at jeg synes også, det vil være rimeligt ud fra et synspunkt om en driftsmæssig ligestilling, at det, hvis man ønsker at drive landbrug på aktieselskabsbasis, skal være tilladt på samme vilkår som for andre virksomhedsformer.

Jeg skal slutte med at sige, at også for så vidt angår beslutningsforslag nr. B 46 vil vi være positive med de begrænsninger og de bemærkninger, som jeg har gjort rede for her.

Bjørn Poulsen (SF):

Det har været en blandet landhandel at høre på, og det forbavser mig i og for sig ikke, men jeg er en lille smule ked af at høre nogle af ordførerne komme med påstanden om, at SF udnytter den nuværende krise i landbruget til at få sin ideologiske målsætning igennem. Jeg synes, man skulle have hørt lidt efter, hvad VS' ordfører sagde. Det er jo nok begrænset, hvor meget egentlig socialisme der ligger i disse forslag. Der ligger noget, der kan pege i den retning, men det er i meget høj grad op til de folk, som skal leve med det i dagligdagen.

Landbrugsministeren var forholdsvis kortfattet, og det kan jo somme tider være meget rart, men jeg må ærligt erkende, at jeg synes,

[Bjørn Poulsen]

ministeren kom meget, meget nemt over forslagene, ikke mindst forslaget om en jordbrugerfond. Det blev sagt, at der var problemer med hensyn til, at vi skulle til at udstede obligationer. Hvad det var for nogle problemer, fik vi ikke noget at vide om. Der var juridiske problemer. Hvad det var for nogle problemer, fik vi heller ikke noget at vide om. Men det kan jo være, vi kan få et notat om det på et andet tidspunkt, så vi kan se, hvad det er for nogle problemer, landbrugsministeren mener der ligger i disse forslag.

Ud over dette fortalte ministeren, at regeringen jo havde gennemført nogle ting for landbruget, og det er da fuldkommen rigtigt. Vi har selv været med til noget af det og erkender, at det i den nuværende situation er nødvendigt. Men det er lige så nødvendigt, at vi får nogle langsigtede foranstaltninger. Det kan ikke nytte noget, at man snakker om et frit landbrug og alt det andet dyre, for så har man kun bykapital i dansk landbrug, og så findes der ikke animalsk produktion.

Hvis disse logiske ting snart kunne gå op for nogle borgerlige partier i dette land, så ville det hjælpe dansk landbrug betydelig mere end det vrøvl, man ellers hører, og her tænker jeg især på fremskridtspartiet. Men det er der altså ikke noget at gøre noget ved. Hvis ikke man kan overbevise folk med argumenter, kan man kun banke det ind i hovedet på dem ved hjælp af vold, og det er jeg absolut imod. Jeg må anerkende, at fremskridtspartiet naturligvis har ret til at have deres opfattelse af tingene, det er der altså ikke noget at gøre noget ved. Hvis man lever i det 18. århundrede, er det ikke nemt at finde ud af, hvad der foregår i dagligdagen.

Der er en ting, der har forbavset mig en lille bitte smule i ministerens indlæg i dag, og det er betænkelighederne ved andelsbrug. Vi har nogle eksempler på andelslandbrug her i landet i dag, som i hvert fald gør, at vi overhovedet ingen betænkeligheder har mere. Man kan lave nogle stramme regler for, hvorledes det skulle foregå, uden at der hverken kan kapitaliseres eller foretages noget andet i den retning. Derfor nærer vi ingen betænkeligheder mere, og derfor mener vi, at det skal ind i landbrugsloven nu. Vi mener, at tingene er afklaret nok til, at det kan lade sig gøre. Jeg synes, der er lidt for mange problemer for de par andelslandbrug, vi har i dag. Jeg synes, at der er nogle muligheder i

de nugældende ordninger, som har gjort, at de har haft ret store økonomiske problemer. Lad os komme ud over det problem. Lad os få det ind i landbrugsloven.

En anden ting er, at uden en eller anden form for finansieringsreform går det altså bare ikke, hverken med den animalske produktion eller med noget andet, for der er intet, der tyder på, at vi får renten derved, hvor den skal være, for at et animalsk produktionsapparat kan løbe rundt. Ministeren ved lige så godt som alle vi andre, at renten skal ned til et sted mellem 10 og 14 pct., den må ikke være højere, i hvert fald for den største del af den animalske produktion, for ellers løber det ikke rundt. Derfor kan det altså ikke nytte noget, at man siger, at vi har lavet noget, der skal hjælpe dem nu, og at vi sidder og laver et eller andet, vi ved ikke rigtig, hvad det er, men der kommer nok en løsning. Ja men hvad er det for en løsning? Det snakkede vi også om i foråret, og der kom så en løsning, der hed et rentetilskud. Det er ikke nogen løsning. Vi risikerer bare, at det samme sker igen, og det må jeg absolut advare imod.

Den socialdemokratiske ordfører var noget bange for at lægge beslutningerne ud til befolkningen. Vi må vel erkende efter den ordførertale, at det kunne overhovedet ikke under nogen omstændigheder lade sig gøre, at landmændene selv skulle have indflydelse på kapitalformidlingen o. lign. Jeg synes ærlig talt, at det er synd at have så megen mistillid til folk. Vi er ikke så forfærdelig bange for det. Vi mener nok, at folk er i stand til at deltage i beslutningsprocesserne meget, meget langt hen ad vejen. At der skal lægges nogle rammer fra folketingets side, tror jeg alle er enige om, også SF og socialdemokratiet. Jeg er overbevist om, at landmændene i dagligdagen nok kan klare styringsproblemerne, så dansk landbrug vil være til gavn for det danske samfund.

Vi må sige til både ministeren og den socialdemokratiske ordfører, at andelselskaber, andelslandbrug og produktionskollektiver også kan klare nogle af de meget store problemer, der er i landbruget, med hensyn til ferie, fridage, sygdom, og hvad der ellers er. Ellers kommer det til at koste statskassen penge, for vi ved, at vikarordninger ikke kan køre nogenlunde rimeligt uden et ret kraftigt statstilskud. Lad os dog åbne vidt og bredt

[Bjørn Poulsen]

for de muligheder, der er, for, at folk kan få lov at arbejde på deres tilsammen ejede gård og hjælpe hinanden i dagligdagen og kunne erstatte hinanden, når det er nødvendigt. Jeg forstår ikke de problemer, man ser i det. Jeg synes i og for sig, at vi allerede i dag har så mange erfaringer med andelslandbrug, at vi roligt kan åbne for det.

Der har været talt meget om, at vi med dette forslag vil nedlægge selvejet. Nu har jeg nok læst disse forslag et par gange, men jeg kan altså ikke se nogen steder, hvor der står, at vi vil nedlægge selvejet. Jeg ved ikke, hvorfor man påstår det. Vi siger, at selvejet under ingen omstændigheder i den nuværende situation er den bedste form. Det er noget, der siger sig selv. Med det store kapitalbehov, der er, en høj rente og en meget lav omsætningshastighed kan selvejet simpelt hen ikke klare det. Det er det, vi meget gerne vil undgå i fremtiden, og det er derfor, vi peger på, at finansieringen kan ske på denne måde.

Jeg vil sige en anden ting, når man nu har beskyldt os for at udnytte krisen til at fremsætte forslag, nemlig at krisetider jo altså også er reformtider. Vi har i hvert fald erfaring for, at de bedste reformer er lavet i krisetider. Men o.k., der er mange, der ikke rigtig tør lave noget efterhånden, og det er der selvfølgelig ikke noget at gøre ved.

Venstres ordfører snakkede noget om, at vi siger, at vi løser alle problemerne. Det siger vi ingen steder. Vi prøver på at vise en vej til at løse nogle af problemerne, og vi mener, de kan løses meget langt hen ad vejen via de tanker, vi har på området. Og disse tanker er ikke vores alene. Der er mange unge landmænd, der har hjulpet os med det her, og det synes jeg de skal have tak for. Jeg vil bare håbe, de en dag kan påvirke venstre i en lidt mere fornuftig retning.

Alene påstanden fra venstres ordfører om, at andelstanken ikke egner sig i primærproduktion. Hvad er det for en påstand? Det er bare et eller andet, man slynger ud. Det har ikke noget med realiteterne at gøre. Tag rundt og besøg de andelslandbrug, vi har, og husk så at åbne øjnene.

At det konservative folkeparti er imod det, forstår jeg sådan set godt. Der bliver jo ikke godser nok til os alle sammen, hvis dette bliver indført, for noget af det første, der ryger, er nogle af godserne. Det vil være et af de

steder, hvor produktionskollektiverne kan komme i gang. At sige, at dette forslag viser hen til de østeuropæiske landes kollektiver, synes jeg nu nok er at gøre meget ud af forslaget. Det har i hvert fald ikke været meningen med det, og jeg er meget ked af, at hr. Grove har misforstået det så totalt, som han har, for vi har heller ikke den store respekt for det, der sker inden for landbrugsområdet i Østeuropa. Vi synes, at de har ramt meget forkert med de landbrugsreformer, de har lavet.

At dette er en form for indkomstudligning, har hr. Grove ret i, det har vi sagt tit, og jeg har endda hørt, at man fra socialdemokratiets side har snakket om solidariske løsninger. Lad mig med det samme spørge: hvad mener man i socialdemokratiet med »solidariske løsninger«? Jeg har set det refereret i aviserne, og jeg tror endda også i radioen. Jeg har aldrig nogen sinde fået forklaret, hvad det er for noget, men det kan jo være, at den socialdemokratiske ordfører kan forklare mig det. Jeg tror, der er mange, også i landbruget, der godt kunne lide at vide, hvad det er for noget.

Hr. Grove har ret, når han siger, at en landmand med 50 tdr. land og f. eks. en stor animalsk produktion har problemer. Det kan jeg da godt forstå med de store investeringer, der skal til, og de meget høje priser, der er på korn og foderstoffer. Skal man ud og købe korn, som man skal for øjeblikket, til vel 140 kr. pr. td., er det altså ikke nemt at få penge ud af en gris, det er 100 pct. sikkert. Og hvis det fortsætter, så bliver det endnu mere umuligt for de små eller de mindre landmænd at få den animalske produktion til at løbe rundt. Men det har jo ikke noget at gøre med selve finansieringen, det er et spørgsmål om den helt mærkværdige prisfastsættelse, vi har på korn.

Jeg vil tillade mig at gå meget let hen over indlægget fra fremskridtspartiets ordfører, bortset fra at jeg vil fortælle ham, at han nok har misforstået en hel del med hensyn til kapitalvindingsskat kontra værdistigningsafgift. Vi vil under ingen omstændigheder være med til, at kapitalvindingsskatten afskaffes fra den ene dag til den anden. Den skal afskaffes successivt, samtidig med at værdistigningsafgiften bliver indført, og hvis man læser forslaget ordentligt igennem, kan man sikkert også se det. Det er nok ikke det ene-

[Bjørn Poulsen]

ste, fremskridtspartiets ordfører har misforstået, men det kan jeg altså ikke gøre noget ved. Mine evner har ikke strakt længere.

Den radikale ordfører havde jo ikke megen tro på, at forslagene ville være det helt store, og pegede igen på – det er noget, jeg har hørt adskillige gange – de radikales fondstanker. Jeg må indrømme, at jeg er en meget flittig læser af Husmandshjemmet og andre blade i den retning, men jeg har aldrig set præciseret på tryk, hvad det er for nogle tanker, man har med fonds. Det kunne det være meget interessant at vide, for ligesom man kan stå og råbe om solidariske løsninger, kan man også råbe om fondsløsninger. Lad os dog se et resultat af det råberi. Lad os se nogle forslag. Hvad mener man med det? Ellers er det jo kun mundsvejr, og det kan jeg da ikke tro kan være tilfældet, hverken fra socialdemokratiets eller fra de radikales side. Men det kan selvfølgelig være, jeg tager fejl. Jeg ville være meget glad for at se nogle forslag fra begge partiers side.

Til VS' ordfører vil jeg sige, at det er rart at høre, at man er begyndt at interessere sig for landbruget. Vi har ønsket meget længe, at VS ville gå rigtigt ind i det.

Ordføreren fremhævede, at det skulle være det offentlige, der ejede jorden. Vi har også rumlet med, om det skulle ske ved nationalisering, men vi mener, at med den måde, vi gør det på ved at fjerne kapitalisering af jorden næsten 100 pct., behøver vi ikke at nationalisere. Hvis ikke man kan udnytte jorden i det øjemed at spekulere, er der vel ingen grund til at nationalisere. Så kunne man lige så godt lade landmændene eje det i fællesskab. Lad mig sige med det samme, at det ikke er noget kardinalpunkt for os, men vi synes, at man lige så godt kan gøre det på den måde. Der er igen grund til at begynde at lave nationaliseringer. Den anden måde er efter vores mening lige så god.

Jeg skal da blankt erkende, at der har været skelet meget til vores ØD-VD tanker, da vi lavede dette forslag. Vi prøver jo så vidt muligt at få vores politik til at hænge sammen.

Med hensyn til spørgsmålet om de støtteordninger, som vi også har omtalt i forslaget, erkender vi, at de er nødvendige. Det er også derfor, vi har flyttet dem med over. Vi mener, at det lige så godt kan administreres på samme måde, som fonden administreres, og

som landbrugsministeriet plejer at administrere. Det er ikke, fordi vi har noget imod den måde, landbrugsministeriet administrerer det på, det har ikke noget med det at gøre, men vi mener lige så godt, at det kan administreres sammen med fonden.

Jeg skal takke retsforbundets ordfører for tilslutningen til det meste af forslagene. Retsforbundets ordfører omtalte bl. a. renteskatteordningen, men jeg må indrømme, at jeg har set nogle beregninger, der ikke er til særlig stor fordel for nogle af landmændene, så man skal passe lidt på med at sige, at renteskatteordningen vil hjælpe landbruget. Den vil måske hjælpe nogle steder, men andre steder vil det gå modsat. Så man skal passe lidt på med hensyn til renteskatteordningens positive virkning på landbruget. Det kan også for nogle gå den anden vej. Men vi er, det har vi udtalt tidligere, velvillige med hensyn til at diskutere snart sagt hvilken som helst rentereform i dette land. Bare vi kan komme i gang med en skatterreform, er vi faktisk glade.

Retsforbundets ordfører pegede også på statshusmandsordningen. Jeg tror nok, man må sige, at den tid er passé, og jeg synes, vi skal lade det være historie, men bare lære af det, at når det offentlige går ind i det, kan der komme en smule styr på det. Det, vi beder om fra det offentliges side, er jo altså kun ca. 700 mill. kr.

Der har også været peget på provenutabet. Nu kender vil selvfølgelig ikke resultatet af de forhandlinger, der foregår for øjeblikket mellem staten og landbruget. Men det er vel første gang, hvis ikke det kommer til at koste staten et eller andet. Hvis vi kigger på det, vi har sagt der skal til fra statens side, kan vi se, at det godt kan være, at det kommer til at passe meget godt med det beløb, staten bliver nødt til at gå ind med i den nuværende situation. Jeg er sådan set ikke så bange for det provenutab, der vil komme ved denne ordning.

Vi er ikke glade for at give tilskud til erhvervslivet på den måde, men vi mener, at vi er nødt til det, hvis vi skal klare de langsigtede problemer, og vi vil hellere give et mindre beløb nu end store beløb om 5 eller 10 år. Der er ikke ret mange af os, der tror på, at renten i 1981 er nede på 10 eller 12 pct., eller at fødevarerpriserne er steget endnu mere, så det animalske produktionsapparat kan betale

[Bjørn Poulsen]

sig. Derfor siger vi: lad os dog komme i gang med at løse de langsigtede problemer, det må være nemmere.

Til sidst vil jeg bare sige, at vi naturligvis ikke forventer, at dette bliver vedtaget inden jul, det er klart. Men jeg vil da ærlig talt håbe, at man både fra ministerens side og fra socialdemokratiets side begynder at kigge på, hvorledes vi klarer de langsigtede problemer. I dag ved vi intet som helst om, hvad socialdemokratiet vil på dette område. Intet. Vi har hørt nogle floskler, nogle ord, det er alt, og en næsten total afvisning af de tanker, vi har lagt frem. Det kunne være rart at vide, om man egentlig talt har en politik på området.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Ove Jensen):

Jeg foreslår, at forslagene til folketingsbeslutning henvises til landbrugs- og fiskeriudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op-hold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Tredje næstformand (Ove Jensen):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget *Poul Dalsager* har meddelt mig, at han som følge af udsendelse i offentligt hverv ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder om orlov fra og med den 16. december samt om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Kommunaludvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af de kommunale styrelseslove. (Lovforslag nr. L 16).

Eksemplarer er omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Kommunaludvalget (12/12 80):

Udtræder: Brixtofte (V)

Ny stedf.: Nathalie Lind (V)

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 16. december 1980 kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge skal jeg henvise til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 13.00
